

МАТЭРЫЯЛЫ

для членаў інфармацыйна-прапагандысцкіх груп

(Студзень 2020 г.)

РЫНАК ПРАЦЫ Ё РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ: ЗАНЯТАСЦЬ І ЗАРАБОТНАЙ ПЛАТЫ НАСЕЛЬНІЦТВА

*Матэрыялы падрыхтаваныя Акадэміяй кіравання пры Прэзідэнце
Рэспублікі Беларусь на аснове інфармацыі
Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь,
Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь,
Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь*

Вынікі вывучэння грамадскай думкі на працягу апошніх гадоў сведчаць пра тое, што тройку самых **актуальных пытанняў, якія хвалююць грамадзян краіны**, складаюць рост коштаў, даход і занятасць насельніцтва.

Не выпадкова Кіраўнік дзяржавы А. Р. Лукашэнка падчас рабочай паездкі ў Брэсцкую вобласць у сакавіку 2019 г. адзначыў, што «**цэны, выплата заробкаў, працоўныя месцы і памер зароботнай платы і пенсій - гэта тыя пытанні, якія неабходна пастаянна трымаць на кантролі**».

Забеспячэнне эфектыўнай занятасці насельніцтва гуляе найважную ролю ў рэалізацыі сацыяльнай палітыкі беларускай дзяржавы. Права на працу як найбольш годны спосаб самасцвярджэння чалавека (гэта значыць права на выбар прафесіі, роду заняткаў і работы ў адпаведнасці з прызначэннем, здольнасцямі, адукацыяй, прафесійнай падрыхтоўкай і з улікам грамадскіх патрэбнасцей) - канстытуцыйнае права грамадзян Рэспублікі Беларусь. І Прэзідэнт, будучы гарантам Канстытуцыі, правоў і свабод чалавека і грамадзяніна, у сваім Пасланні да беларускага народа і Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь у красавіку 2019 г. падкрэсліў, што для ўсёй вертыкалі ўлады «**пярэйшаму прыярытэтнай задачай застаецца стварэнне высокапрадукцыйных працоўных месцаў . Зніжэнне ўзроўню занятасці насельніцтва ці скарачэнне колькасці працоўных месцаў недапушчальна ні ў якім разе. А ўсе, хто іх стварае, атрымаюць ўсялякую падтрымку на любым узроўні**».

У ліку ключавых дзяржаўных задач застаецца таксама і **рост даходаў насельніцтва**. Кіраўнік дзяржавы пастаянна адзначае, што «пускай памалу, але зарплаты, пенсіі і дапамогі ў краіне растуць. Людзі гэта бачаць». Але тым не менш, «трэба звярнуць увагу кіраўнікоў, што

зарплата - гэта святое, гэта асноўная крыніца даходу нашага насельніцтва, яе трэба выплачваць своєчасова і забяспечваць рост» , - даручыў Прэзідэнт кіраўнікам дзяржаўных органаў у ліпені 2019 г.

Даходы насельніцтва і распрацоўка дзейных механізмаў матывацыі працы

Структура грашовых даходаў насельніцтва Рэспублікі Беларусь у 2019 годзе

Памер даходаў насельніцтва з'яўляецца найважнейшым паказчыкам дабрабыту грамадства, а таксама значным крытэрам эфектыўнасці сацыяльна-эканамічнай палітыкі дзяржавы. Таму нядзіўна, што «**ўстойлівы рост даходоўнаселення** шляхам забеспячэння годнай аплаты працы ва узаемаўвязкі з ростам яго прадукцыйнасці, павышэння сацыяльных стандартаў жыцця для грамадзян, якія не занятых у эканоміцы» выступае адной з найважнейшых задач фарміравання сацыяльнага кампанента ўстойлівага развіцця краіны (у адпаведнасці з Канцэпцыяй Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага развіцця Рэспублікі Беларусь на перыяд да 2035 года).

Грашовыя даходы насельніцтва ўключаюць :

аплату працы работнікаў,

даходы ад прадпрымальніцкай і іншай дзейнасці, якая прыносіць даход,

трансферты насельніцтву (пенсіі, дапамогі, стыпендыі і іншыя трансферты насельніцтву),

даходы ад уласнасці (працэнты па дэпазітах, дывідэнды і іншыя даходы ад уласнасці),

іншыя даходы (выйгрышы па латарэях, даходы ад продажу другаснай сыравіны і інш.).

Паводле дадзеных Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь, **рэальныя наяўныя грашовыя даходы насельніцтва** (грашовыя даходы за вылікам падаткаў, збораў і ўзносаў, скарэктаваныя на індэкс спажывецкіх цэн на тавары і паслугі) **растуць** . Так, у студзені-кастрычніку 2019 годзе яны склалі 106,6% да ўзроўню студзеня-кастрычніка 2018 года пры прагнозе на 2019 г. - 103,4%.

Даведачна.

Рэальныя наяўныя грашовыя даходы насельніцтва, дадзеныя ў студзені-верасні 2019 г. к адпаведнага перыяду 2018 г .: Брэсцкая вобласць-106,3%, Віцебская вобласць - 105,3%, Гомельская вобласць - 106,2%, Гродзенская вобласць - 105, 6%, г.Мінск - 108,3%, Мінская вобласць - 108,1%, Магілёўская вобласць - 104,8% .

Увазе выступоўцаў: падчас правядзення адзінага дня інфармавання мэтазгодна прыводзіць адпаведныя звесткі і прыклады ў дачыненні да канкрэтнага рэгіёну, тэрыторыі, населенага пункта.

У агульным аб'ёме грашовых даходаў асноўную частку займае аплата працы - 64,1%. Даходы ад прадпрымальніцкай і іншай дзейнасці, якая прыносіць даход, складаюць 7,8%, трансферты насельніцтву - 23,4%, даходы ад уласнасці - 2,3%, іншыя даходы - 2,4%.

Заработная плата: стан у рэальным сектары і бюджэтной сферы

Дзеючая ў рэспубліцы сістэма аплаты працы і меры, што прымаюцца па яе ўдасканаленні дазваляюць **забяспечыць стабільны рост заробатнай платы** работнікаў розных галін эканомікі. Намінальная налічаная заробатная плата ў рэспубліцы ў студзені - лістападзе 2019 г. у параўнанні з адпаведным перыядам 2018 года павялічылася на 13,6% (прагноз на 2019 г. - на 9,3%) і складала 1 073,5 руб. (прагноз - 1 046,0 руб.), у тым ліку ў лістападзе - 1 113,1 руб.

У рэгіянальным разрэзе самы высокі ўзровень аплаты працы ў студзені - лістападзе 2019 г. - у г. Мінску (1 505,2 руб.), Самы нізкі - у Магілёўскай вобласці (889,7 руб.).

У разрэзе эканамічнай дзейнасці лідэрамі па памеры заробатнай платы застаюцца работнікі ІТ -сектара, сферы горназдабываючай прамысловасці і вытворчасці хімічных прадуктаў, нафтаперапрацоўкі, металургічнай вытворчасці, фінансавай і страхавой дзейнасці, навукі і навуковага абслугоўвання, органаў дзяржаўнага кіравання, будаўніцтва.

Пры гэтым Кіраўнік дзяржавы неаднаразова ўказваў на тое, што **рост заробкаў павінен быць увязаны з прадукцыйнасцю працы** : «Людям трэба плаціць нармальны заробак, але грошы трэба зарабіць - тут пытанняў няма » . Асабліва актуальна гэта патрабаванне сёння, калі па дадзеных Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь рэальныя заробкі беларусаў па-ранейшаму павялічваюцца прыкметна хутчэй, чым прадукцыйнасць працы. Так, калі за студзень-лістапад 2019 г. прадукцыйнасць працы павялічылася на 1,3% у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года, то рэальныя заробкі - на 7,5% (за гэты ж перыяд).

Даведачна.

Па росце прадукцыйнасці працы лідзіруюць Мінская (+ 4,3%), Брэсцкая (2,9%) і Магілёўская (1,2%) вобласці.

Мінская вобласць знаходзіцца на першым месцы і па росце рэальных заробкаў (+ 8,1%). На другім месцы - Мінск (+ 7,7%), на трэцім - Брэсцкая вобласць (+ 7,5%).

З аднаго боку, такі рост нельга не вітаць, таму што павышаецца ўзровень дабрабыту грамадзян, прычым гэта павышэнне зароботнай платы адбываецца пры ўмове стабільнай работы эканомікі ў цэлым, спакойнай сітуацыі на валютным рынку. З іншага боку, кіраўніцтва краіны не можа не турбаваць тая акалічнасць, што рост прадукцыйнасці працы адстае ад росту заробкаў. Таму сітуацыя знаходзіцца на пастаянным кантролі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Стабільная эканамічная сітуацыя ў краіне дазволіла павялічыць і памер **мінімальнай зароботнай платы, якая з'яўляецца адной з мер сацыяльнай абароны працоўных**. Гэта тая сума грашовых сродкаў, ніжэй якой плаціць недапушчальна, калі работнік працуе на поўную стаўку і выконвае нарматыўны аб'ём работ.

Даведачна.

*З 1 студзеня 2019 г. мінімальная зароботная плата ўстаноўлена ў памеры **330 руб.** (пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 снежня 2018 г. № 870).*

*З 1 студзеня 2020 г. мінімальная зароботная плата ўстаноўлена ў памеры **375 руб.**, што складзе 100,7% мінімальнага спажывецкага бюджэту на аднаго члена сям'і з чатырох чалавек, які дзейнічае на дату яе ўстанаўлення (пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 29 жніўня 2019 г. № 582).*

Пільную ўвагу ў краіне надаецца арганізацыям **бюджэтнай сферы**, гульцам найважнейшую сацыяльную ролю (установы аховы здароўя, адукацыі, культуры і мастацтва і г.д.). Так, у красавіку 2019 г. **Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнка запатрабаваў ад Урада «забяспечыць суадносіны сярэдняй зарплаты ў бюджэтнай сферы і сярэдняй зарплаты па краіне на ўзроўні не ніжэй за 80%»**.

Ужо ў лістападзе 2019 г. пастаўленая задача была выкананая: суадносіны намінальнай налічанай сярэднямесячнай зароботнай платы работнікаў бюджэтных арганізацый да яе ўзроўню па рэспубліцы ў цэлым складала **80,6%**.

Намінальная налічаная сярэднямесячная зароботная плата работнікаў бюджэтнай сферы ў студзені - н оябре 2019 г. у параўнанні з адпаведным перыядам 2018 года павялічылася на 14% (прагноз на 2019 г. - на 9,5%) і дасягнула 830,4 руб. (прагноз 2019 на год - 810 рублёў), у тым ліку ў лістападзе - 897,2 руб.

У рэгіянальным разрэзе самы высокі ўзровень аплаты працы работнікаў **бюджэтных арганізацый** у студзені - лістападзе 2019 г. - у г.Мінску (1026,8 руб.), Самы нізкі - у Брэсцкай вобласці (774 руб.).

Урадам Рэспублікі Беларусь **прымаюцца меры па далейшым павышэнні зароботнай платы работнікаў бюджэтнай сферы.**

Даведачна.

У 2019 годзе двойчы была павышана тарифная стаўка першага разраду для разліку зароботнай платы работнікаў бюджэтных арганізацый:

з 1 мая 2019 г. са 35,5 руб. да 36,4 руб. (Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 1 красавіка 2019 г. № 214);

з 1 верасня 2019 г. са 36,4 руб. да 41 руб. (Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 29 жніўня 2019 г. № 583).

Прыярытэтная напямкі павышэння аплаты працы

У адпаведнасці з даручэннямі кіраўніка дзяржавы і ўрада Рэспублікі Беларусь прынята рашэнне аб паэтапным павелічэнні зароботнай платы **отдельных катэгорый работнікаў адукацыі і здравоохранення** два разы ў перыяд 2018-2025 гады. Урадам у 2018-2019 гадах **рэалізавана два этапы дадзенага павышэння** : з 1 верасня 2018 г. і з 1 студзеня 2019 г. Такім чынам, павялічана зароботная плата **педагагічных работнікаў, уключаючы асоб з ліку прафесарска-выкладчыцкага складу, памочнікам выхавальнікаў, медыцынскім і фармацэўтычным работнікам** .

За студзень-лістапад 2019 г. у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года **намінальная налічаная сярэднямесячная зароботная плата педагагічных работнікаў** **вырасла на 20,7%, дактароў - на 20%, сярэдняга медыцынскага персаналу - на 17,3%.**

Пільную ўвагу Кіраўніка дзяржавы А. Р. Лукашэнка да аплаты працы работнікаў сферы адукацыі невыпадкова. У лютым 2018 г. у час рабочай паездкі ў Слуцкі раён Прэзідэнт заявіў: « Па настаўнікам будзем разбірацца сур'ёзнай адказнасці. Трэба за будучую пяцігодку і пакінуты час зароботную плату настаўнікам падвойвае. Гэта не папулізм. Настаўнік у нас сёння застаўся галоўным звяном на вёсцы, у малых гарадах, раённых цэнтрах. І нават у Менску, абласных цэнтрах наша апора - настаўнік ».

Прымаючы 26 жніўня 2019 г. са дакладам Міністра адукацыі І.В.Карпенко, беларускі лідэр нагадаў і пра задачу павышаць узровень даходаў **нізкааплатных катэгорый работнікаў, у тым ліку ў дашкольнай адукацыі**: «Мы іх павінны падцягваць вышэй. Таму што праца вельмі цяжкая, асабліва ў дзіцячым садку. ... Трэба заробкі ў іх падцягваць ».

Паводле інфармацыі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ужо распрацавана праграма, паводле якой да 2025 года зароботная плата педагагічных работнікаў павінна скласці 100% да сярэдняй зарплаты па краіне, а прафесарска-выкладчыцкага складу - 150%.

Рост аплаты працы ў арганізацыях сістэмы аховы здароўя таксама на асаблівым кантролі ў Прэзідэнта. У адпаведнасці з даручэннем А. Р. Лукашэнкі зароботная плата медыкаў да 2025 года павінна складаць не менш за **150% да сярэдняй зарплаты па краіне**. Да прыкладу, на 2020 год запланаваны пэўнасны рост заробкаў медработнікаў да 20% (што ў сярэднім вышэй, чым у іншых бюджэтнікаў), для чаго ў бюджэце закладзена фінансаванне.

У аб час наведвання Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру анкалогіі і медыцынскай радыялогіі ім. Н.Н.Аляксандрава 30 кастрычніка 2019 г. Прэзідэнт Беларусі падкрэсліў, што праца па павелічэнні заробкаў лекараў будзе працягвацца: «Мы, вядома, будзем прытрымлівацца гэтай лініі, і да 2025 года ў нас будзе падвойны заробак у дактароў».

Увагу ўладаў скіравана і на забеспячэнне годнага ўзроўню жыцця **работнікаў культуры**. Так, па дадзеных кіраўніцтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, зарплаты работнікаў сферы да 2023 годзе павінны вырасці да 80% ад сярэдняй зарплаты па краіне.

Адной з прыярытэтных задач кіраўніцтва краіны у 2019 годзе было **зніжэнне колькасці прадпрыемстваў з сярэднім заробкам да 400 руб.**, А ў 2020 годзе - з заробкам менш 500 руб.

Даведачна.

Паводле інфармацыі Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, у студзені-лютым 2019 г. налічвалася 250 арганізацый, сярэдняя зарплата на якіх была б ніжэй за 400 руб., У студзені-сакавіку - 207, студзені-чэрвені - 50, у студзені-верасні - 14, а ў студзені-лістападзе колькасць такіх арганізацый скарацілася да 10.

Удасканаленне сістэмы аплаты працы работнікаў бюджэтных арганізацый

У мэтах удасканалення падыходаў да аплаты працы работнікаў бюджэтных арганізацый выдадзены **Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 18 студзеня 2019 г № 27 «Аб аплаце працы работнікаў бюджэтных арганізацый»** (далей - Указ). Указам вызначаны асноўныя падыходы **па комплексным змене сістэмы аплаты працы работнікаў бюджэтных арганізацый** (тарыфнай сістэмы, структуры зароботнай платы, найменні стымулюючых і кампенсавальных выплат, базы іх вылічэння і памераў і г.д.).

У адпаведнасці з Указам з 1 студзеня 2020 года:

Замест дзеючай 27-разраднай Адзінай тарыфнай сеткі работнікаў Рэспублікі Беларусь ўводзіцца **18-разрадная тарыфная сетка з межразраднай розніцай не менш за 6% для вызначэння памераў акладаў работнікаў бюджэтных арганізацый**. Указаная тарыфная сетка ўведзена ў дзеянне з 1 студзеня 2020 г.

Змяняецца велічыня, выкарыстоўваная пры вылічэнні акладаў работнікаў бюджэтных арганізацый. Замест тарыфнай стаўкі першага разраду ўводзіцца **базавая стаўка, памер якой плануецца наблізіць да бюджэту пражытковага мінімуму**, што дасць магчымасць умацаваць тарыфную частку зароботнай платы.

Памер базавай стаўкі будзе вызначацца Урадам, як правіла, з 1 студзеня каляндарнага года з улікам прагнозу асноўных параметраў сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь (у цяперашні час - 185 рублёў).

Спрашчаецца структура зароботнай платы работнікаў бюджэтных арганізацый. Зароботная плата работнікаў бюджэтных арганізацый будзе складацца з: акладу, стымулюючых (надбаўкі, прэміі) і кампенсавальных (даплаты) выплат. Памер названых выплат будзе вызначацца ад акладу або ад базавай стаўкі.

Рознага выгляду каэфіцыенты і павышэння са складу зароботнай платы будуць выключаныя. Колькасць надбавак і даплат будзе максімальна скарачаны. Пры гэтым у **цэнтралізаваным парадку** работнікам будуць ўсталёўвацца **наступныя выплаты**:

надбаўка за стаж працы ў бюджэтных арганізацыях у наступных памерах ад базавай стаўкі пры стажы працы:

да 5 гадоў - 10%;

ад 5 да 10 гадоў - 15%;

ад 10 да 15 гадоў - 20%;

ад 15 гадоў і вышэй - 30%.

Прэмія, на выплату якой будуць накіроўвацца сродкі, якія прадугледжваюцца ў бюджэце, у памеры 5% ад сумы акладаў работнікаў;

аднаразовая выплата на аздараўленне, як правіла, пры сыходзе ў працоўны водпуск (водпуск) з разліку 0,5 акладу работніка (калі іншыя памеры не ўстаноўлены заканадаўчымі актамі або Урадам);

матэрыяльная дапамога, як правіла, у сувязі з неспадзяванымі матэрыяльнымі цяжкасцямі, на выплату якой будуць накіроўвацца сродкі ў памеры 0,3 сярэднямесячнай сумы акладаў работнікаў.

Пры гэтым канкрэтныя памеры, а таксама парадак і ўмовы выплаты прэміяй, аднаразовай выплаты на аздараўленне і матэрыяльнай дапамогі будуць вызначацца палажэннямі, зацверджанымі кіраўнікамі бюджэтных арганізацый;

надбаўкі і даплаты, прадугледжаныя заканадаўчымі актамі і пастановамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь (напрыклад, надбаўка за працу на ўмовах кантрактнай формы найму, даплаты за вучоную ступень і вучонае званне, за працу ў звышвызначаны час, у дзяржаўныя святы, святочныя, выхадныя дні, за працу са шкоднымі і (або) небяспечнымі ўмовамі працы і інш.).

Пры гэтым надбаўка за працу на ўмовах кантрактнай формы найму для работнікаў бюджэтных арганізацый будзе ўсталёўвацца ў адпаведнасці з Дэкрэтам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 ліпеня 1999 г. № 29, у які ўнесены адпаведныя змены, а памеры і парадак ажыццяўлення іншых надбавак і даплат - Указами Кіраўніка дзяржавы, пастановамі Урада і Міністэрства працы і сацыяльнай абароны.

Пашыраюцца правы кіраўнікоў дзяржаўных органаў і бюджэтных арганізацый па ўсталяванні надбавак і даплат работнікам. Названыя выплаты будуць устанаўлівацца дадаткова да цэнтралізаваных выплатах з улікам галіновай спецыфікі і вынікаў працы ў межах сродкаў, выдзеленых з бюджэту на аплату працы работнікаў, а таксама сродкаў, атрыманых ад ажыццяўлення прыносіць даходы, і з іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Таксама Указам вызначана, што пры увядзенні новай сістэмы аплаты працы з 1 студзеня 2020 года не дапускаецца зніжэнне памераў налічанай заробтнай платы (без прэміі) работнікаў бюджэтных арганізацый, якія дзейнічалі на момант увядзення новых умоў аплаты працы.

Такім чынам, з улікам вышэйпададзенай інфармацыі Указам выразна размяжоўваюцца паўнамоцтвы Урада, дзяржаўных органаў і бюджэтных арганізацый у галіне аплаты працы.

Кантроль за выкананнем заканадаўства ў галіне працы і заробтнай платы

Дзяржава надае пільную ўвагу пытанням выканання заканадаўства аб працы. У студзені - лістападзе 2019 г. было выяўлена 2 593 факту (у лістападзе 2019 г. - 225 арганізацый) парушэнні наймальнікамі тэрмінаў выплаты заробтнай платы, сум, належных работнікам на дзень звальнення, сярэдняга заробку за час працоўнага водпуску.

Разам з тым ёсць і станоўчая дынаміка. Так, на 19% скарацілася колькасць выпадкаў пратэрмінаванай запазычанасці па выплаце заробтнай платы у 2019 г. у параўнанні з 2018 г. (910 і 1 124 выпадкі адпаведна). Па стане на 1 студзеня 2020 г. пратэрмінаваная запазычанасць па заробтнай плаце дапушчана ў 98 арганізацыях.

Даведачна.

За выяўленыя парушэнні парадку і тэрмінаў выплаты зароботнай платы да адміністрацыйнай адказнасці з прымяненнем санкцый у выглядзе штрафу прыцягнуты 2 034 наймальніка і 1 974 службовыя асобы наймальнікаў на агульную суму 733,7 тыс. Руб.

Зменшылася на 6,5% за гэты ж перыяд і **колькасць выпадкаў парушэння наймальнікамі заканадаўства аб працы ў частцы невыканання мінімальнага гарантыя па аплаце працы** (174 факту за студзень-лістапад 2019 года і 186 - за студзень-лістапад 2018 года). У лістападзе 2019 г. такія парушэнні былі зафіксаваныя ў 7 арганізацыях.

Даведачна.

За дапушчаныя парушэнні да адміністрацыйнай адказнасці з прымяненнем санкцый у выглядзе штрафу прыцягнута 149 службовых асоб наймальнікаў на суму 9,4 тыс. Руб.

Для вырашэння праблем у сферы аплаты працы органамі дзяржаўнага кіравання вядзецца пастаянны маніторынг арганізацый, якія выпрабавуюць цяжкасці з выплатай зароботнай платы, аналізуюцца налічаны фонд зароботнай платы з улікам росту прадукцыйнасці працы, атрыманай выручкі ад рэалізацыі прадукцыі. Акрамя таго, ажыццяўляецца комплекс мер, накіраваных на пашырэнне і пошук новых рынкаў збыту прадукцыі, замоў на яе вытворчасць, мадэрнізацыю вытворчасцей, аказваецца садзейнічанне арганізацыям у прыцягненні дадатковых пазыковых сродкаў, праводзяцца мерапрыемствы па фінансаванні аздаравлення сельскагаспадарчых арганізацый.

У сваю чаргу арганізацыямі рэспублікі ажыццяўляецца пастаянная работа па забеспячэнню ўстойлівай вытворчай дзейнасці, апэратыўнаму і поўнага спагнанню дэбіторскай запазычанасці, аптымальна эфектыўнай арганізацыі працы персаналу і яго колькасці і інш.

Асноўныя напрамкі ўдасканалення дзяржаўнай палітыкі ў сферы садзейнічання занятасці насельніцтва

Стан і дынаміка попыту і прапанавання рабочай сілы ў краіне у 2019 годзе, сітуацыя ў сферы занятасці

З 2016 года рэалізацыя палітыкі занятасці ў Рэспубліцы Беларусь забяспечваецца шляхам выканання мерапрыемстваў падпраграмы "Садзейнічанне занятасці насельніцтва» Дзяржаўнай праграмы аб сацыяльнай абароне і садзейнічання занятасці насельніцтва на 2016-2020 гады (далей - Дзяржаўная праграма), зацверджанай пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 студзеня 2016 г. № 73.

Для рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў галіне садзейнічання занятасці насельніцтва і забеспячэння грамадзянам адпаведных гарантый у Рэспубліцы Беларусь створана дзяржаўная служба занятасці насельніцтва. Працу дадзенай службы ўзначальвае і арганізуе Міністэрства працы і сацыяльнай абароны.

Даведачна.

Нарматыўная прававая база, якая рэгламентуе прававыя, эканамічныя і арганізацыйныя пытанні дзяржаўнай палітыкі ў галіне садзейнічання занятасці насельніцтва, размешчана на афіцыйным сайце Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь (http://mintrud.gov.by/ru/new_url_1289468183).

Дзейнасць дзяржаўнай службы занятасці насельніцтва ў ліку іншага накіравана на ацэнку стану і прагноз развіцця занятасці насельніцтва, інфармаванне аб становішчы на рынку працы.

У цяперашні час на рынку працы краіны назіраюцца станоўчыя тэндэнцыі, якія характарызуюцца ростам попыту на працоўную сілу і зніжэннем ўзроўню зарэгістраванага беспрацоўя.

У студзені-лістападзе 2019 г. у нацыянальнай эканоміцы было занята 4330,6 тыс. Чалавек. У параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года колькасць занятага насельніцтва нязначна скарацілася (на 7,7 тыс. Чалавек, або на 0,2%).

У 28 рэгіёнах рэспублікі (у тым ліку і г.Мінску) назіраецца тэмп росту колькасці занятых больш за 100% (у 2018 годзе - толькі ў 18 рэгіёнах).

За студзень-лістапад 2019 г. у органы па працы, занятасці і сацыяльнай абароне па садзейнічанне ў працаўладкаванні звярнулася 169,7 тыс. Чалавек (88,8% да адпаведнага перыяду 2018 года). Уключаючы грамадзян, якія знаходзіліся на ўліку ў органах па працы, занятасці і сацыяльнай абароне на пачатак 2019 года, у т рудоустройстве мела патрэбу 186,6 тыс. Чалавек (84,9% да студзеня-лістапада 2018 г.).

На 1 снежня 2019 г. на ўліку ў органах па працы, занятасці і сацыяльнай абароне складалася 10,2 тыс. беспрацоўных (на 28 % менш, чым на 1 снежня 2018 г.). Сярэдняя працягласць беспрацоўя ў параўнанні з 2018 годам сократилася з 3,4 месяца да 2,8 месяца.

Даведачна.

Больш за палову ўсіх, хто знаходзіцца на ўліку беспрацоўных - гэта мужчыны (64,3%, у 2018 годзе - 62,9%). Моладзь ва ўзросце 16-30 гадоў складае 21,6% (у 2018 годзе - 22,5%).

Колькасць вакансій, заяўленых у органы па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, у параўнанні з 1 снежня 2018 г. павялічылася на

14,7% і на 1 снежня 2019 года склала 90,1 тыс. Гэта ў 8,8 разы больш за колькасць беспрацоўных . **Сярэдні перыяд працаўладкавання** склаў 1,4 месяца (у аналагічным перыядзе 2018 г. - 1,6 месяца).

Выкананне мерапрыемстваў Дзяржаўнай праграмы дазволіла у 2019 годзе знізіць узровень зарэгістраванага беспрацоўя да 0,2% да колькасці працоўнай сілы, а таксама знізіць **ўзровень беспрацоўя па метадалогіі Міжнароднай арганізацыі працы** (далей - МАП) з 4,8% за 9 месяцаў 2018 г. да **3,9%** у аналагічным перыядзе 2019 года.

Разыходжанне ў лічбах тлумачыцца тым, што Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь вызначае ўзровень беспрацоўя па ліку зарэгістраваных у службе занятасці. У апошнія гады гэты паказчык не перавышаў 1%. Але раз у квартал Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь ацэньвае дадзены паказчык па метадалогіі МАП, якая заключаецца ў выбарачным абследаванні хатніх гаспадарак. Пры гэтым беспрацоўнымі лічацца людзі, якія ў перыяд правядзення абследавання задавальнялі адначасова наступным крытэрам: 1) не мелі працы (прыбытковага занятку); 2) займаліся пошукам працы - звярталіся ў дзяржаўную або камерцыйную службы занятасці, звярталіся ў СМІ або Інтэрнэт, непасрэдна звярталіся да адміністрацыі прадпрыемства ці працадаўцу, выкарыстоўвалі асабістыя сувязі і г.д. або рабілі крокі да арганізацыі ўласнай справы; 3) былі гатовыя прыступіць да працы на працягу тыдня. Такім чынам, у якасці беспрацоўных таксама могуць ўлічвацца пенсіянеры і студэнты дзённага адукацыі.

Па дадзеных Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь , у ходзе названага абследавання апытваецца насельніцтва ва ўзросце ад 15 да 74 гадоў уключна. Ніжняя ўзроставая мяжа вызначана ў адпаведнасці з рэкамендацыямі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ААН) па правядзенні перапісу насельніцтва, у якіх устаноўлена, што мінімальны ўзрост для вызначэння эканамічнай актыўнасці насельніцтва не павінен перавышаць 15 гадоў, а верхняя мяжа - з улікам наяўнасці фактаў эканамічнай дзейнасці.

Даведачна.

Адзнака па метадалогіі МАП паказвае, што беспрацоўе ў Беларусі знаходзіцца ў рамках адпаведных паказчыкаў краін Еўрасаюза. Там на выніках III квартала 2019 гады самы нізкі ўзровень беспрацоўя адзначаўся ў Чэхіі (2,1%), Германіі (3,2%) і Нідэрландах (3,3%). Больш за ўсё беспрацоўных заставалася ў Грэцыі - 18,5%. Следам ішлі Іспанія (13,8%) і Італія (10,2%).

У ЗША беспрацоўе у 2019 годзе трымалася на ўзроўні 3,6%.

Зніжэнне афіцыйна зарэгістраванага беспрацоўя і рост вакансій абумовілі далейшае падзенне ўзроўню напружанасці на рынку працы. **Каэфіцыент напружанасці на рынку працы** (паказвае, якое колькасць беспрацоўных грамадзян, якія стаяць на ўліку ў службе занятасці, прыходзіцца на адну заяўленую прадпрыемствамі вакансію) знізіўся з 0,2 на 1 снежня 2018 г. да 0,1 беспрацоўных на адну вакансію на 1 снежня 2019 г. (для параўнання: у сакавіку 2015 г. гэты паказчык дасягнуў свайго максімуму за апошнія час - 1,8).

Спрыяльны ўплыў на рынак працы аказвае таксама **скарачэнне маштабаў вымушанай няпоўнай занятасці**.

Рэжымам вымушанай няпоўнай занятасці ў студзені-лістападзе 2019 г. быў ахоплены 55,4 тыс. Чалавек ці менш за 2% ад спісачнай колькасці работнікаў (у студзені-лістападзе 2018 г. - 75,7 тыс. Чалавек або 2,6 працэнта ад спісачнай колькасці работнікаў).

Нягледзячы на пазітыўную дынаміку на рынку працы, пытанне **стварэння новых працоўных месцаў** знаходзіцца на пастаянным кантролі Кіраўніка дзяржавы. Так, Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 23 лютага 2016 г. № 78 «Аб мерах па павышэнню эфектыўнасці сацыяльна-эканамічнага комплексу Рэспублікі Беларусь» пастаўлена і выконваецца задача па забеспячэнні штогадовага павелічэння колькасці працаўладкаваных грамадзян на зноў створаныя працоўныя месцы не менш чым на 50 тыс. чалавек.

«Стварэнне працоўных месцаў павінна стаць асноўным паказчыкам эфектыўнасці работы кіраўнікоў дзяржаўных органаў», - такое патрабаванне А. Р. Лукашэнка.

На 2019 г. прагнозныя паказчыкі па працаўладкаванню грамадзян на зноў створаныя працоўныя месцы складае 67 660 чалавек (значэнне прагнознага паказчыка на дзевяць месяцаў 2019 г. - 48 900 чалавек).

За студзень-верасень 2019 г. у рэспубліцы працаўладкавана на зноў створаныя працоўныя месцы 50 352 чалавекі (на 1452 больш за прагнозы, або 103% да прагнознаму паказчыку). У Мінску план перавыканалі на 2 252 чалавекі, у Брэсцкай і Гродзенскай абласцях - на 570 і 331 чалавекі адпаведна.

Даведачна.

У прыватнасці, у 2019 годзе працаўладкаваны на створаныя працоўныя месцы новых вытворчасцей дзеючых прадпрыемстваў:

ЗТАА «ЭПАМ Сістэмз» (г. Мінск) - 774 чалавекі; ААТ "Радыёхваля" (г.Гродна) - 343 чалавека; БелАЗ (г. Жодзіна) - 300 чалавек; філіял «Віцебск-тытунь» СЗАТ «Энерга-ОИЛ» - 127 чалавек; ЗТАА «Омск Карбон Магілёў» (вытворчасць тэхнічнага вугляроду) -

132 чалавека; СП «Санта Брэмар» ТАА (г. Брэст) - 115 чалавек; ААТ «Рэчыцкі метызны завод» - 38 чалавек.

Працаўладкаваны на створаныя новыя прадпрыемствы:

ТАА «ЦРПО АрасКорп» (г. Мінск) - 180 чалавек; ТАА «Полиполь Мэбля Бел» (Івацэвіцкі раён) - 150 чалавек; ТАА «Фермер Кошалеў» (Буда-Кашиалёўскі раён) - 65 чалавек.

Дзейнасць кіраўніцтва краіны і далей накіравана на яе паспяховае сацыяльна-эканамічнае развіццё і замацуюцца ленне склаліся станоўчыя тэндэнцыям і на рынку працы. Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2019/02/27 № 921 "Аб задачах сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2020 год" вызначаны пералік тэрыторый з напружанай сітуацыяй на рынку працы на 2020 год, у які ўвайшлі 29 рэгіёнаў (22,7 працэнта ад агульнай колькасці адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак). У 2019 года ў такі пералік было ўключана 53 рэгіёну і па дадзеных на 1 снежня 2019 г. сітуацыя палепшылася ў кожным з іх.

Рэалізуюцца дзяржавай актыўныя меры па забеспячэнні занятасці насельніцтва, у тым ліку работнікаў, што вызваляюцца ў выніку мадэрнізацыі, рэструктурызацыі вытворчасцей, **прадугледжваюць:**

садзейнічанне беспрацоўным у працаўладкаванні на пастаяннае месца працы;

садзейнічанне перасяленню грамадзян з ліку беспрацоўных і членаў іх сем'яў на новае месца жыхарства і работы з прадастаўленнем наймальнікамі жылых памяшканняў;

арганізацыю прафесійнай падрыхтоўкі (перападрыхтоўкі);

арганізацыю аплатных грамадскіх работ;

інтэграцыю ў працоўную сферу мэтавых груп насельніцтва;

садзейнічанне ў арганізацыі прадпрымальніцкай дзейнасці беспрацоўных.

У гэтых мэтах адпрацаваны і эфектыўна дзейнічае механізм **актуалізацыі Агульнарэспубліканскага банка вакансій** (ўкаранёны ў 2007 годзе ў мэтах інфармавання грамадзян, якія маюць патрэбу ў працаўладкаванні, аб наяўнасці вакансій на прадпрыемствах рэспублікі), размешчанага на партале Дзяржаўнай службы занятасці. Варта адзначыць, што банк вакансій актыўна выкарыстоўваецца: у студзені-лістападзе 2019 года зафіксавана 15,2 млн. Наведванняў.

З уступленнем у сілу ў 2016 годзе новай рэдакцыі Закона Рэспублікі Беларусь "Аб занятасці насельніцтва Рэспублікі Беларусь" ўпершыню ўрэгуляваны пытанні дзейнасці агенцтваў па працаўладкаванні. З 1 студзеня 2017 г. прадастаўленне грамадзянам

паслуг па садзейнічанні ў працаўладкаванні на тэрыторыі краіны можа ажыццяўляцца толькі тымі юрыдычнымі асобамі і індывідуальнымі прадпрымальнікамі, якія ўключаны ў Рээстр агенцтваў па працаўладкаванні (на сённяшні дзень - больш за 170 агенцтваў).

Для агенцтваў вызначаны парадак прадастаўлення паслуг і, што самае галоўнае, плата за паслугу ажыццяўляецца грамадзянамі толькі па факце яе прадастаўлення.

Садзейнічанне беспрацоўным у працаўладкаванні на пастаяннае месца працы. У рамках выканання мерапрыемстваў Дзяржаўнай праграмы за студзень-лістапад 2019 г. аказана садзейнічанне ў працаўладкаванні на створаныя працоўныя месцы і наяўныя вакансіі 127 тыс. Чалавек, з іх 63,1 тыс. Беспрацоўных. У роўны працаўладкавання беспрацоўных склала 63,6% ад колькасці якія маюць патрэбу ў працаўладкаванні пры мэтавым паказчыку па выніках 2019 гады 59% .

Рынак працы сёння імкліва мяняецца, расце патрэба ў высокакваліфікаваных спецыялістах, але пры гэтым увесь час патрабуюцца і работнікі без спецыялізаваанай падрыхтоўкі.

Як і ў 2018 годзе, на рынку працы больш запатрабаваныя рабочыя (кіроўца аўтамабіля, швачка, прадавец, машыніст, кухар, муляр, электрагазаваршчык) - 63,6% ад агульнай колькасці вакансій. У гэтым годзе з'явіўся новы трэнд - вельмі высокі попыт на прафесіі, якія не патрабуюць спецыяльнай падрыхтоўкі: вартаўніка, вахцёры, ахоўнікі і гэтак далей. Прычым яны не заўсёды нізкааплачаныя.

На долю вакансій для спецыялістаў прыходзіцца крыху больш за траціну - тут сёння вельмі запатрабаваныя лекары, ветэрынары, бухгалтары, інжынеры па ахове працы і асабліва ІТ-спецыялісты - на іх апошнія тры гады попыт пастаянны.

Садзейнічанне перасяленню грамадзян з ліку беспрацоўных і членаў іх сем'яў на новае месца жыхарства і работы з прадастаўленнем наймальнікамі жылых памяшканняў . У мэтах стымулявання працоўнай мабільнасці грамадзян аказана садзейнічанне ў перасяленні на новае месца жыхарства і работы 148 сем'ям беспрацоўных.

Арганізацыя прафесійнай падрыхтоўкі (перападрыхтоўкі). У мэтах павышэння канкурэнтаздольнасці на рынку працы рэспублікі на прафесійную падрыхтоўку, перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі накіравана 5 150 беспрацоўных (5,2% ад якія маюць патрэбу ў працаўладкаванні беспрацоўных пры прагнозе 5,5%) .

Даведачна.

На навучанне па заяўках наймальнікаў з гарантыяй далейшага працаўладкавання накіравана 3 233 чалавекі, ці 62,8% ад агульнай колькасці накіраваных беспрацоўных.

У мэтах аказання практычнай дапамогі грамадзянам у выбары прафесіі, змене роду заняткаў і павышэнні кваліфікацыі з улікам схільнасцяў, інтарэсаў асобы і патрэбаў рынку працы органамі па працы, занятасці і сацыяльнай абароне аказаны прафарыентацыйныя паслугі 36,2 тыс. Тых, хто звярнуўся грамадзян. Рознымі мерапрыемствамі прафарыентацыйнай накіраванасці ахоплены 37,5 тыс. Навучэнцаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

З мэтай набыцця вопыту практычнай работы па атрыманай прафесіі (спецыяльнасці) аказаны садзейнічанне ў працаўладкаванні на часовыя працоўныя месцы 544 беспрацоўным.

У мэтах садзейнічання максімальнай занятасці вызваляемых работнікаў органамі па працы, занятасці і сацыяльнай абароне праводзяцца інфармацыйныя мерапрыемствы па кансультаванні наймальнікаў і работнікаў па пытаннях працоўнага заканадаўства, заканадаўства аб занятасці насельніцтва, сацыяльнай абароне, растлумачэнню сітуацыі на рынку працы рэгіёну, арганізаваны «гарачыя лініі».

Арганізацыя аплатных грамадскіх работ. У аплатных грамадскіх работах прынялі ўдзел 35,6 тыс. Чалавек. Забяспечана часовая працоўная занятасць 31,6 тыс. Школьнікаў, навучэнцаў і студэнтаў у вольны ад вучобы час.

Інтэграцыя ў працоўную сферу мэтавых груп насельніцтва. Забраніравана 21 262 рабочыя месцы для прыёму на працу грамадзян, якім даюцца дадатковыя гарантыі ў галіне садзейнічання занятасці насельніцтва.

З ліку якія маюць патрэбу ў дадатковых гарантыях занятасці на забраніраваныя працоўныя месцы па накіраванню органаў па працы, занятасці і сацыяльнай абароне ў студзені-лістападзе 2019 г. працаўладкавана 5 790 беспрацоўных.

Даведачна.

На забраніраваныя працоўныя месцы працаўладкаваны 1 909 беспрацоўных з ліку бацькоў у шматдзетных і няпоўных сем'ях, 680 інвалідаў, 473 беспрацоўных з ліку грамадзян, якія ўпершыню шукаюць работу ва ўзросце да 21 года, 1 238 асобаў, вызваленых з месцаў пазбаўлення волі, 877 ваеннаслужачых, звольненых з ваеннай службы і 508 асоб перадпенсійнага ўзросту.

На адаптацыю да працоўнай дзейнасці з кампенсацияй затрат наймальнікам па аплаце працы накіравана 493 інваліда.

Садзейнічанне ў арганізацыі прадпрымальніцкай дзейнасці беспрацоўных. Нацыянальным заканадаўствам замацаваны дадатковыя гарантыі занятасці усім жадаючым зарабіць, займаючыся пры гэтым любімай справай.

Сёння грамадзяне могуць ажыццяўляць такую дзейнасць без неабходнасці рэгістравацца ў якасці суб'екта прадпрымальніцтва .

Даведачна.

На 1 кастрычніка 2019 г. у заяўным прыцыпе дзейнасць ажыццяўляюць 39 927 фізічных асоб , імі выплачана 5,89 млн. Рублёў адзінага падатку (за аналагічны перыяд 2018 года - 32 322 фізічныя асобы, выплачана - 3,4 млн. Рублёў);

колич ества фізічных асоб, якія выплацілі збор за ажыццяўленне рамеснай дзейнасці, па рэспубліцы склала 18 400 чалавек (за аналагічны перыяд мінулага года - 13 448 чалавек).

Акрамя гэтага, садзейнічанне арганізацыі прадпрымальніцкай, рамеснай дзейнасці, а таксама дзейнасці па аказанні паслуг у сферы аграэкатурызму з аказаннем фінансавай падтрымкі шляхам прадастаўлення субсідый у студзені-лістападзе 2019 г. апынулася 1 546 беспрацоўным.

Аб рабоце па папулярызацыі прадпрымальніцкай дзейнасці ў Беларусі

Варта адзначыць, што ў апошнія гады ў краіне праведзена значная работа па папулярызацыі і удасканаленні ўмоў ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці для дзеючых суб'ектаў гаспадарання, а таксама актывізацыі прадпрымальніцкіх ініцыятыў грамадзян.

У рэспубліцы штогод, пачынаючы з 1997 года, праводзіцца конкурс «Прадпрымальнік года», у якім прынялі ўдзел тысячы прадпрымальнікаў і кіраўнікоў малых і сярэдніх прадпрыемстваў з усіх рэгіёнаў рэспублікі.

Змена цэлага шэрагу прававых умоў ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці прынеслі свае станоўчыя вынікі.

Даведачна.

Скасаваныя многія састарэлыя адміністрацыйныя працэдуры (у сферы будаўніцтва, гандлю, грамадскага харчавання, бытавога абслугоўвання, рэкламы, транспартных перавозак); прыкладна ў 10 разоў скарачаны мінімальна дастатковы пералік абавязковых супрацьпажарных, санітарна-эпідэміялагічных, ветэрынарных, прыродаахоўных і іншых патрабаванняў; ўдасканалены пытанні

кантрольнай (нагляднай) дзейнасці; устаноўлены мараторый да 2020 года на павышэнне падатковых ставак і ўвядзенне новых падаткаў.

Для дзеючых суб'ектаў гаспадарання названыя меры дазволілі значна скараціць фінансавыя, працоўныя і часовыя затраты на адміністраванне бізнесу, а для пачаткоўцаў прадпрымальнікаў явяліся дадатковымі стымуламі да адкрыцця ўласнай справы.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17 кастрычніка 2018 г. № 743 зацверджана Стратэгія развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва «Беларусь - краіна паспяховага прадпрымальніцтва» на перыяд да 2030 года.

Даведачна.

Стратэгіяй вызначана, што для фарміравання ў грамадстве пазітыўнага іміджу прадпрымальніка і павышэння грамадскай значнасці прыватнага бізнесу патрабуецца выпрацоўка і рэалізацыя комплексу мер, якія адлюстроўваюць канструктыўнае стаўленне дзяржавы да прыватнай ініцыятыўнай дзейнасці, а таксама ўклад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў рэалізацыю сацыяльна-эканамічных задач краіны.

Прынятыя кіраўніком дзяржавы і ўрадам меры дазваляюць захаваць станоўчую тэндэнцыю росту колькасці **суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва.**

Па дадзеных Міністэрства па падатках і зборах, на 1 лістапада 2019 г. колькасць суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва (юрыдычныя асобы і індывідуальныя прадпрымальнікі) **склала 362 745 адзінак**, або 104% да аналагічнага перыяду 2018 года.

Для аказання садзейнічання развіццю малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў рэспубліцы дзейнічае сетка суб'ектаў інфраструктуры падтрымкі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, якая складаецца на 18 снежня 2019 г. са 110 цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва і 26 інкубатараў малога прадпрымальніцтва.

Даведачна.

Названыя структуры аказваюць кансультацыі па розных пытаннях арганізацыі і ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці, бухгалтарскія і юрыдычныя паслугі, паслугі па вядзенні кадравага ўліку, праводзяцца маркетынгавыя даследаванні, распрацоўваюцца бізнес-планы, курсы, семінары, трэнінгі, стартап-мерапрыемствы, ажыццяўляецца выставачна-кірмашовая дзейнасць, праводзяцца біржы дзелавых кантактаў і іншыя дзелавыя мерапрыемствы.

Заканадаўствам таксама прадугледжаны і выкарыстоўваюцца суб'ектамі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва **меры маёмаснай падтрымкі** :

прадастаўленне ў бязвыплатнае карыстанне нерухомай маёмасці, прымяненне паніжальных каэфіцыентаў да базавых ставак пры разліку стаўкі арэнднай платы;

прадастаўленне права пераважнага набыцця суб'ектамі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва аб'екта нерухомай маёмасці, належным чынам выконваюць свае абавязацельствы па дагавору арэнды гэтага аб'екта не менш за тры гады;

прадастаўленне растэрміноўкі аплаты да пяці гадоў з штомесячнай індэксацыяй плацяжоў з дня заключэння дагавора куплі-продажу.

Асаблівасці ўнутранай і знешняй працоўнай міграцыі насельніцтва.

Паводле даных выбарчнага абследавання хатніх гаспадарак, якое праводзіць Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь у мэтах вывучэння праблем занятасці насельніцтва, у 2018 годзе большасць працуючых грамадзян (86%) працавалі ў арганізацыях, размешчаных па месцы пражывання, каля 13% - у арганізацыях, размешчаных у іншых населеных пунктах рэспублікі, і менш 2% - за межамі Рэспублікі Беларусь.

Больш за 80% выязджаюць на заробкі за мяжу, не змяняючы пры гэтым свайго пастаяннага месца жыхарства, працаўладкоўваліся ў Расіі. З агульнай колькасці знешніх працоўных мігрантаў кожны другі - грамадзянін ва ўзросце 25-39 гадоў.

Па дадзеных МУС за студзень-верасень 2019 г для працы на аснове падпісаных дагавораў і кантрактаў:

выехала з рэспублікі 7,4 тыс. чалавек, або 81,6% ад узроўню 2018 года (у студзені-верасні 2018 г. - 9,1 тыс. чалавек). Выязджаюць грамадзяне пераважна ў Расійскую Федэрацыю (3,4 тыс. Чалавек, або 45% ад агульнай колькасці тых, хто выехаў), Польшчу (1335 чалавек, або 18,1%), Літву (903 чалавекі, ці 12,2%) і Чэхію (658 чалавек, або 8,9%);

ўехала ў рэспубліку 14,9 тыс. чалавек (у студзені-верасні 2018 г. - 11,8 тыс. чалавек). Асноўнымі донарамі працоўных мігрантаў з'яўляліся: Расійская Федэрацыя (4,5 тыс. Чалавек, або 30,1% ад агульнай колькасці якія заехалі), Кітай (3,5 тыс. Чалавек, або 23,5%), Украіна (2,3 тыс. чалавек, або 15,7%), Узбекістан (934 чалавекі, ці 6,3%).

Станоўчае сальда працоўнай міграцыі за студзень-верасень 2019 года склала 7,5 тыс. Чалавек (у студзені-верасні 2018 г. -2,7 тыс. Чалавек).

У апошні час шмат кажуць аб сітуацыі з адтокам кадраў у ахове здароўя. Па звестках Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь, у год за мяжу едзе 190-210 медыкаў (без уліку тых, хто выехаў у Расію).

Даведачна.

Забяспечанасць спецыялістамі з вышэйшай медыцынскай адукацыяй на пачатак 2019 года склала 55,6 на 10 тыс. Насельніцтва, што вышэй, чым у краінах Еўрасаюза (ЕС) - 33,4 і краінах Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД) - 38,1.

Паказчык забяспечанасці сярэднім медыцынскім персаналам на пачатак 2019 года склаў 121,7 на 10 тыс. Насельніцтва, што значна вышэй за аналагічны паказчык у краінах ЕС (86,8) і СНД (62).

У той жа час, згодна з дадзеных Рэспубліканскага банка вакансій, лекары і медсёстры ўжо працяглы час уваходзяць у пяцёрку самых запатрабаваных спецыялістаў у нашай краіне.

Даведачна.

На 1 снежня 2019 года ў Беларусі было 3 021 вакансія для лекараў-спецыялістаў, для медсяцёр - 2 911 прапаноў. Самы вялікі дэфіцыт медыцынскіх кадраў - у Гомельскай вобласці і ў г.Мінску.

Праблема кадраў у ахове здароўя знаходзіцца на пастаянным кантролі Прэзідэнта. 30 кастрычніка 2019 г., наведваючы Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя Аляксандрава, ён заявіў: **« Нас гэта хвалюе, але не напружвае. Можа, і нічога страшнага, што чалавек паехаў, дзесьці чаму-то падвучыць. Галоўнае, каб ён ня забываў аб краіне, вяртаўся назад і дапамагаў ёй ».**

Адным з напрамкаў дзяржаўнай падтрымкі сферы аховы здароўя з'яўляецца **забеспячэнне жыллём медыцынскіх работнікаў.**

Так за 2017-2019 гады забяспечаны жыллём 2269 маладых спецыялістаў (у тым ліку выдзелена 572 арэндных кватэры і 534 асобныя пакоі ў інтэрнатах).

Кантралюючы ход будаўніцтва інтэрнатаў сямейнага тыпу для мэдработнікаў ў пасёлку Ляскоўка Мінскага раёна, А. Р. Лукашэнка адзначыў, што **« трэба будаваць такія так званыя інтэрнаты: для лекараў, для медсяцёр, для тых, хто працуе ў шпіталях. Гэта будзе вельмі моцна прывязваць чалавека да гэтай клініцы, да гэтага цэнтру, да гэтай зямлі ».**

Таксама для аснашчэння арганізацый аховы здароўя рэспубліканскага, абласнога і раённага ўзроўняў прадпрыемствамі «Медтэхніка» за 9 месяцаў 2019 г. закуплена медыцынскае абсталяванне і вырабы медыцынскага прызначэння на суму 365,1 млн. Руб.

***

Ключавая задача на ўсіх узроўнях дзяржаўнага кіравання сёння - забеспячэнне годнага ўзроўню і якасці жыцця насельніцтва краіны. Згодна з Канцэпцыі Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага развіцця Рэспублікі Беларусь на перыяд да 2035 года стратэгічнай мэтай ўстойлівага развіцця Рэспублікі Беларусь з'яўляецца «дасягненне высокіх стандартаў якасці жыцця і сацыяльнага дабрабыту пры дапамозе развіцця патэнцыялу і роўных магчымасцяў для кожнага чалавека, забеспячэння годнай працы і высокіх даходаў насельніцтва, захаванне прыродных сістэм для цяперашніх і будучых пакаленняў».